

دستور العمل اجرایی

ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی (اتاف)

معاونت‌ها، سازمان‌ها
و مناطق بیست و دو گانه شهرداری تهران

فاطمه ملک‌محمدی

به نام خداوند جان و خرد
کزین برتر اندیشه برنگذرد

سرشناسه	:	شهرداری تهران
عنوان و نام پدیدآور	:	دستورالعمل اجرایی ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی (اتاق) معاونت‌ها، سازمان‌ها و مناطق
مشخصات نشر	:	تهران: تیس، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	:	۱۳۶ ص؛ جدول: ۱۴/۵، ۲۱
فروست	:	نگاشت شهر: ۹۹
فروست	:	شپروندی: ۴۳
شابک	:	۶۰۰۰ ریال؛ ۷-۵۴-۱۲۱۲-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیبیا
موضوع	:	شهرداری تهران - فعالیت‌های پژوهشی - دست‌نامه‌ها
موضوع	:	شهرداری تهران - برنامه‌های فرهنگی - ارزشیابی - دست‌نامه‌ها
موضوع	:	برنامه‌ریزی اجتماعی - ارزشیابی - دست‌نامه‌ها
موضوع	:	ارزشیابی طرح‌ها - دست‌نامه‌ها
موضوع	:	شهرداری - قوانین و مقررات - ایران
شناسه افزوده	:	عماری، حسن، ۱۳۵۷ - گردآورنده
شناسه افزوده	:	ملک‌محمدی، فاطمه، ۱۳۵۱ - گردآورنده
رده‌بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ۸۲ ش ۴۶۹، JSV
رده‌بندی دیویی	:	۳۵۳/۵۵۱۲۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۴۵۲۶۶۷

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی

دستورالعمل اجرایی ارزیابی تأثیر اجتماعی و فرهنگی (ناف)، معاونت‌ها، سازمان‌ها و مناطق بیست‌ودوگانه شهرداری تهران
نویسنده: فاطمه ملک‌محمدی
ناظر علمی: دکتر حسن عمادی
سفارش‌دهنده: اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران
مدیر تولید: سید محمدحسین بهنوی
چاپ اول: تابستان ۱۳۹۳، شماره نشر: ۱۲۷
ویراستار: زهیر آبراهیم‌زاده، نمونه‌خوان: رایحه رضایی، سمنه کوثری
صفحه‌آرا: سبیده امیری، طراح جلد: مهران مستوفی
تیتروگرافی: کارآ، چاپ: دلاهو، صحافی: فرانکر، ناظر فنی: چاپ، مصطفی شریفی
نماد: ۱۰۰۰ نسخه، شابک: ۷-۵۴-۷۲۱۲-۶۰۰-۹۷۸
همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است. استفاده از مطالب با ذکر منبع بلااشکال است.

انتشارات تیسما

تهران، بهارستان، طایفه‌الاسلام، دبلمان، شماره ۶، واحد ۳، تلفن: ۳۳۹۹۹۶۱۲، ۳۳۹۹۲۳۷۰، www.tccsa.ir

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران

تهران، بزرگراه شهید گمنام، ابتدای بزرگراه کردستان، تلفن: ۸۲۱۰۶۰۰۰، <http://farhangi.tehran.ir>

فهرست

۷		سپاس نامه
۹		مقدمه
۱۳		فصل اول: کلیات
۱۳		۱. اهداف سال ۱۳۹۲
۱۴		۲. تعریف‌ها و اختصارها
۱۷		فصل دوم: نحوه اجرا
۲۵		فصل سوم: نحوه نظارت و ارزیابی
۲۹		فصل چهارم: جدول زمان‌بندی
۳۱		فصل پنجم: ملاحظات و الزامات
۳۵		فصل ششم: شاخص‌های ارزیابی عملکرد مناطق / معاونت‌ها / سازمان‌ها
۳۷		فصل هفتم: پیوست‌ها
۳۷		۱. پیوست ۱. قرارداد مجری اتاق
۴۶		۲. پیوست ۲. قرارداد ناظر اتاق
۵۲		۳. پیوست ۳. فرم نمونه شماره ۱
۵۲		۴. پیوست ۴. فرم نمونه شماره ۲
۵۳		۵. پیوست ۵. شرح خدمات کلی اتاق
		۶. پیوست ۶. دستورالعمل تدوین طرح‌نامه ارزیابی تأثیرات اجتماعی - فرهنگی
۵۷		(اتاق)
۶۹		۷. پیوست ۷. ساختار طرح‌نامه ارزیابی تأثیرات اجتماعی - فرهنگی
۷۶		۸. پیوست ۸. راهنمای تکمیل چک‌لیست طرح‌نامه اتاق
۸۰		۹. پیوست ۹. چک‌لیست طرح‌نامه
۸۷		۱۰. پیوست ۱۰. چک‌لیست گزارش نهایی

۱۱. پیوست ۱۱. چک‌لیست گزارش نهایی.....	۸۸
۱۲. پیوست ۱۲. الزامات صوری نگارش مقاله اثاف.....	۱۰۳
۱۳. پیوست ۱۳. راهنمای تکمیل چک‌لیست نگارش مقاله اثاف.....	۱۰۷
۱۴. پیوست ۱۴. راهنمای تکمیل چک‌لیست داوری مقاله اثاف.....	۱۰۸
۱۵. پیوست ۱۵. چک‌لیست مقاله.....	۱۱۲
مصوبه شورای اسلامی شهر تهران.....	۱۲۰
من مصوبه.....	۱۲۳
۱. ماده واحده.....	۱۲۴
ابلاغیه شهردار تهران سال ۱۳۸۷.....	۱۲۶
ابلاغیه شهردار تهران سال ۱۳۸۹.....	۱۲۸
الف. وظایف معاونت امور اجتماعی و فرهنگی:.....	۱۲۹
ب. وظایف معاونت‌ها، سازمان‌ها، ادارات کل مستقل و مناطق:.....	۱۳۰
ابلاغیه شهردار تهران پروژه‌های فاز صفر.....	۱۳۳

توسعه پایدار جامعه با میزان تعهد کنشگرانش برای پایش سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های آن جامعه، سنجش می‌شود. اگر شهروندان یک جامعه به مسائل و رویدادهای آن واکنش بهنگام داشته باشند و بر اساس میزان تعهدشان خود را مسئول بدانند، آن جامعه، جامعه پویا و سرانجامش پیشرفت و کامیابی است. افزایش میزان تعهد شهروندان با افزایش شراکت و مشارکت آنان همبستگی مستقیم و مثبت دارد.

مشارکت واقعی در فرایند باهم‌اندیشیدن، برنامه‌ریزی کردن، اجراکردن، متنعم شدن و نظارت کردن، اتفاق می‌افتد. نتیجه این فرایند مشارکتی، افزایش تعهد مشارکان، احساس شراکت، تعلق و توسعه هویت اجتماعی آنان است. از همه مهم‌تر فرایند مشارکت مزبور با هم‌افزایی ارتباط، اعتماد و شفافیت، بستر ساز توسعه سرمایه اجتماعی است که ستون اصلی خیمه ایمن جامعه و پشتیبان اساسی توسعه پایدار است.

موارد مزبور به عنوان یک امر اجتماعی هم متأثر از نظام فرهنگی، ارزش‌های اجتماعی و هم خالق فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی جدیدی است که مدیریت جامعه را بر اساس روش‌ها و شیوه‌های جدیدتر ممکن

می‌سازد. واقعیتی که مدیریت شهری پایتخت معتقد است برای مدیریت کارآمد پایتخت باید از یک سازمان خدماتی به یک نهاد اجتماعی گذر کند تا شهر تهران بر بسترهای فرهنگی و اجتماعی با محوریت مردم و مشارکت آنان مدیریت شود.

نگاه فرهنگی، اجتماعی و میزان تعهد و مسئولیت شهروندان، نیازمند الزامات و شیوه‌هایی است که تجربه جهانی تحقق آن را در شریک کردن مردم در مدیریت شهری می‌داند. مهم شمردن فرهنگ، ارزش‌ها و واقعیت‌های اجتماعی در زندگی مردم با پذیرش این اصل که هدف تمام سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های شهری برای افزایش کیفیت زندگی شهروندان است، ممکن می‌شود و اگر این توجه و تعهد با رعایت حقوق همه شهروندان در بستر عدالت اجتماعی و آینده‌نگرانه همراه شود، آن هنگام شهر به توسعه پایدار دست می‌یابد.

بر اساس تجربه‌های جهانی، متناسب با واقعیت‌های فرهنگی و اجتماعی شهر تهران و به عنوان یک عامل درون‌زای توسعه، مدیریت شهری تهران، شاهره مطمئن رسیدن به اهداف مزبور را ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی (اتاف) و برآورد پیامدهای مثبت و منفی همه سیاست‌ها، برنامه‌ها و طرح‌های شهری می‌داند؛ از این روی شهرداری تهران پیش‌تاز اجرای اتاف از سال ۱۳۸۶ بوده و چنین شیوه نوین در مدیریت شهری را باور دارد و با جامعه‌پذیری اتاف و استفاده از توان صدها دانشگاهی و پژوهشگر به صورت بین‌رشته‌ای، مسیر مطمئن ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی را ادامه می‌دهد. مسیر و شیوه‌ای که در حال حاضر تبدیل به قانون و الزام اجتناب‌ناپذیر دولت و تذکر هوشمندانه مقام معظم رهبری شده است.

تولید ادبیات اتاف، آموزش پژوهشگران، ایجاد بسترها، زیر ساختار و ترتیب‌های نهادی، ایجاد اداره ویژه پیوست اجتماعی و فرهنگی و چندین

اقدام مؤثر دیگر، نتیجه تلاش‌های متعهدانه مدیریت شهری تهران در نهادهی کردن اتاق در تهران و در ایران است. در این میان یکی از الزامات و ترتیب‌های بهادی، تدوین دستورالعمل، آیین‌نامه و مجموعه مقرراتی است که هنجار و اعمال اقدامات حوزه اتاق را ممکن می‌سازد و نظام هنجاری اتاق است. مجموع حاضر یکی از نسخه‌های کامل شده نظام هنجاری اتاق است که دستور کار همه کنشگران حوزه اتاق بوده و نحوه اقدامات همگان را در قالب یک نظام اتاقی روشن می‌کند.

کتاب دستورالعمل اتاق هرچند مدیون تجربه‌ها و تلاش مستمر چند سال اخیر همه کنشگران حوزه اتاق است و می‌کوشد ملزومات اهالی این حوزه را فراهم سازد و با توجه به عمر کوتاه اتاق در ایران هرچند تلاشی قابل تحسین و کارساز است اما هنوز نیازمند تلاش‌های بیشتر، راهنمایی‌های دلسوزانه، نقدهای مشفقانه و همدلی‌های متعهدانه است و باید با نگاه به افق‌های روشن اتاق در اطللس اجتماعی ایران عزیز با تلاش‌های بی‌شمار به فردهای موفق امیدوارتر بود؛ چراکه:

همتم بدرقه راه کن ای طایر قدس
که دراز است ره مقصد و من نوسفرم...

فاطمه ملک‌محمدی

مدیر اداره ارزیابی تأثیرات اجتماعی و فرهنگی